СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 166. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 18-го липня 1936. — VOL. XLIV. No. 166. Jersey City, N. J., Saturday, July 18, 1936. THREE CENTS

ЗМІНИ НА КОНВЕНЦІЇ ПЕНСІОНАРІВ

КЛІВЛЕНД.—Конвенція 12,000 пристаркуватих делеґатів ґрупи Тавнсенда і ґрупи „діли суспільне майно", що нараджуються в Клівленді над тим, якби сповнити солодку обіцянку свого лідера д-ра Тавнсенда й дістати від держави $200 місячної пенсії для всіх осіб поверх 60 літ життя, взяла зовсім інший оборот. На цей наглий оборот вплинув „радієвий священик" Каклин, що явився особисто на конвенції, щоб на ній запевнити поміч третьому кандидатові на президента, конґресменові Лемке. Каклин осягнув своє. Він станув перед конвенцією без сурдута, в сорочці без ковнірця, й, накинувшися наперед в немилосерний спосіб на Рузвелта, називаючи його „крутієм" і „брехуном", почав закликати приявних делеґатів, щоби піддержали Лемке. І хоч попереднього дня ціла конвенція відбувалася під кличем „волимо виграти з Тавнсендом, ніж програти з Лемке", одна промова „радіового священика" перехилила цілу конвецію на сторону Лемке. Після промови „радієвий священик", що є католиком, станув на плятформі поруч з протестантським священиком Смитом, що є провідником ґрупи „діли суспільне майно", як теж поруч з д-ром Тавнсендом, і, взявшися за руки, дали себе відфотоґрафувати. Приявні делеґати плескали в долоні і в цю хвилю 200 долярів місячно усміхались їм значно краще, ніж колинебудь передтим.

ЩЕ ОДИН КУРІОЗ.

НЮ ЙОРК. — У готелі „Ню Йоркер" відбулись установчі збори представників юнійних робітників, що, на думку ініціяторів, представляють пів міліона орґанізованих членів, і заложили ще одну політичну партію, назвавши її „партією праці". Ця чергова партія рішила поборювати демократів і републиканців, одначе головною її ціллю є вибрати президентом Злучених Держав... Рузвелта, а ґубернатором нюйорського стейту — Лемана. Загально припускають, що коли Рузвелт далі одержуватиме піддержку таких ріжних партій, то у наступних виборах він таки готов програти.

ПЕРЕХОДЯТЬ У ТАБОР ЛАНДОНА.

СПРІНҐФІЛД (Месечусетс). — Бувший ґубернатор стейту Месечусетс, Джозеф Ілі, який, хоч демократ, вже віддавна висказував своє незадоволення з політики „нового розділу", тепер отверто заявив, що переходить у табор Ландона. Донедавна Ілі був одним з передових діячів у Демократичній Партії. Голова републиканського виборчого комітету, Гемилтон, натякнув, що незабаром бувший ґубернатор Альфред Смит перейде теж до републиканського табору та підпиратиме кандидатуру Ландона.

ЗНАКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОПРАВИ.

ДЖЕРЗІ СИТІ. — „Стандард Ойл Компані" зі стейту Ню Джерзі дала замовлення корабельним ярдам на вісім ропних кораблів, що мають коштувати $13,000,000. Це замовлення є найбільше, що його колинебудь зробила одна компанія і воно є ще одним наочним доказом економічної поправи.

ВБИВСТВО СТУДЕНТКИ.

ЕШВИЛ (Норт Каролайна). — В одному з тутешніх готелів хтось замордував вистрілом з револьвера студентку Гелену Клівенджер. Куля прошила її груди в моменті, коли вона клячала і правдоподібно благала убивника дарувати їй життя. На столі лежав її денник і недокінчене речення, від якого вона мабуть відорвалася з хвилею, коли вбивник увійшов до її кімнати.

СКАРАЛИ СМЕРТЮ ЖІНКУ І ЇЇ СПІЛЬНИКА.

ОСІНІНҐ (Ню Йорк). — В Сінґ Сінґ, відомій тюрмі нюйорського стейту, виконано засуд смерти на 38-літній жінці, Мері Крейтон, і чоловіці Еврері Апелґейті за скрите вбивство жінки останнього. Мері Крейтон була така втомлена, що її мусіли відвезти до електричного крісла в інвалідському кріслі.

ОБЧИСЛЯЮТЬ НАСЛІДКИ ПОСУХИ.

ВАШИНҐТОН. — З приходом умірковaних дощів починають загально думати, що посуха не зробить уже більшої шкоди, від тої, що вже накоїла. Вслід за тим починають обчисляти її наслідки. Бюро хліборобської економіки передбачає, що внаслідок посухи не буде в Злучених Державах ніякого браку харчів. Одначе є дуже правдоподібним, що зростуть ціни на харчеві продукти, такі як масло, яйця, сир, і кращий рід худоби. Зате меншу ціну діставатиме фармер за картоплю, ґудовані безроги, нижчий сорт худоби, мясні ягнята та домашню птицю. Одначе по році ціни можуть змінитися так, що ті ціни, які тепер упадуть, можуть опісля піти вгору.

СОВЄТИ ВИГРАЛИ ЩОДО ДАРДАНЕЛІВ.

Велика Британія погодилася щодо Дарданельського проливу, принявши совєтську пропозицію. Значить, Дарданелі будуть замкнені для кожної воюючої держави, коли Туреччина буде у війні невтральною. Можуть дістати дозвіл переїзду в тім випадку тільки ті держави, що виконують рішення Ради Ліґи Націй.

ДВА ПРИСУДИ СМЕРТИ У ВІННІПЕҐУ.

Суд присяглих у Вінніпеґу засудив на смерть Яна Морея Брайсона за вбивство Чарлза Ґіліса, вінніпеґського поліцая. Брайсон замордував поліцая дня 21. січня ц. р. при нагоді нападу на ґазолінову стацію у Вінніпеґу. Екзекуція має відбутися дня 21. серпня ц. р.

Той же суд присяглих засудив Івана Павлюка, фармера з Ґонор, Ман., на смерть через повішення за вбивство власної жінки. Присуд смерти буде виконаний також 21. серпня ц. р.

ТРОХИ НЕПРИСТОЙНИЙ СТРАЙК.

Велика мода на страйки, що тепер настала у Франції, захопила й особливо податне на всяку нову моду жіноцтва. В маґазинах жіночих одягів дівчата, що служать там як живі ляльки для презентації нових зразків моди, проголосили були окупаційний страйк, поскидали з себе верхнє одіння і заявили, що не скорше відступлять від цеї форми страйку, аж усі їхні вимоги будуть задоволені. Першим наслідком цього направду новомодного страйку було те, що з тих маґазинів поліція мусіла ґумовими палицями виганяти юрби лакомих видців.

НАЙЦІННІШІ ФУТРА.

Найцінніші футра походять нераз із псів і котів. Китайці вміють так виправляти собачі й котячі шкіри, що висилають їх потім як правдиві куни. Кажуть, що в Пекіні забиваеться на ту ціль річно біля 5 міліонів псів і котів. У звязку з тим промислом у Пекіні дуже шукають тих звірят, а крадіж псів і котів є там на денному порядку.

СПРОНЕВІРИВ 300 ТИСЯЧ ЗЛОТИХ.

У Хшанові арештували директора „Залічкового товариства", Авґустина Дзюбу, що спроневірив 300,000 зл. Він зізнав у слідстві, що властиво винен не він, лише його зверхники, бо ніколи його не контролювали.

„КОМБІНАТОРИ".

У Варшаві арештували компанію достойників-хабарників, що мають на сумлінні надужиття на суму пів міліона зл. Головний „комбінатор", Ян Врочинський, мав 6,000 зл. місячно і ще йому було мало.

ҐІТЛЕРІВСЬКИЙ ПРИВІТ ОБОВЯЗКОВИЙ.

Суд праці в Дрездені рішив, що відмова ґітлерівського привіту у фабриках є достаточною причиною до негайного звільнення з праці.

УБИВСТВО ПІД РАВОЮ РУСЬКОЮ.

На дорозі між Равою Руською й Потоками невислідженi досі злочинці вбили 52-літнього Миколу Демка, що віз жидівського дідича з Потоків, 75-літнього Лейбу Райса. Лейбу також убили і зрабували в нього щось коло 1,500 зл. Обох убито, як показують сліди, кольбами крісів. За злочинцями пішла погоня.

БРАЗИЛІЙСЬКИЙ УРЯД ПРОТИ ЧУЖИНЦІВ.

Бразилійський міністер праці предложив президентові републики проєкт іміґраційного закону, спрямованого проти чужинців. Проєкт покликує до життя національну іміґраційну раду, заборонює відкривати чужинецькі школи в хліборобських кольоніях, що не осягнули ще 12-го року життя.

ЖЕРТВУВАВ СВОЄ ЖИТТЯ ЗА БРАТА.

На побережу Онтерійського озера за Торонтом мала місце дуже траґічна подія. Два брати, Доналд і Ґордон Шерґолд, пішли ловити рибу у заливі озера. Нагло молодший брат, котрому було 8 років, упав у воду й почав топитися. Його 11-літній брат без вагання скочив його ратувати. Він видобув його з води і держав так довго над поверхнею води, аж надбігли люди й витягнули хлопця на беріг. Але зате його брат, виснажений із сил, занурився у воду й утопився. Мати нещасного героя є вдовою і має пятеро дітей, коли не рахувати того, що втопився.

НОВІ ВОЄННІ ВИНАХОДИ.

Німецькі військові хеміки винайшли стрільний порох такої вибухової сили, що ним можна стріляти вдвоє дальше, як найсильнішим дотепер відомим порохом. Винайшли ще новий отруйний ґаз, що нищать фельтри всіх протиґазових масок за виїмком срібних. Цей страшенний винахід окуплений життям чотирьох хеміків, що згинули підчас досвідів з ним. — Подібного ґазу вживали італійці в Етіопії в офензиві, що рішила долю единого „чорного" цісарства. Протиґазові маски нічого не помагали, затроєні ним етіопці відразу сліпли і до кільканацятьох хвилин гинули серед страшних мук.

КОХАННЯ И ГРОШІ.

Сестра короля Іраку, Аза, що недавно з кохання вихрестилася й віддалася за звичайного служника в готелі в Атенах, недовго тішилася щастям. Її брат не міг знести такого родинного скандалу, післав до мужа сестри грека-аґента з більшою сумою і той згодився за 100 тисяч фунтів стерлінґів розвестися з жінкою-княжною. Так і зробив та вибираеться тепер з грішми на рідний Родос купити собі там власний готель. Княжна загрозила, що коли він до трьох днів не вернеться до неї, вона відбере собі життя.

ПОСУХА НА ВИЛЕНЩИНІ.

На Виленщині пропала половина засівів внаслідок довготревалої посухи.

ПОЛЬСЬКІ ІНЖИНІРИ ПРОТИ ЖИДІВ.

Загальний збір Союзу польських інжинірів-електриків у Варшаві ухвалив, що членами союзу не можуть бути жиди, ані особи жидівського походження. Ухвала перейшла більшістю 55 голосів проти 9.

БОРОТЬБА З ВЕДМЕДЕМ ЗА ПОСІДАННЯ ЧОВНА.

Чарлз Дейвід з Ґренвіл над рікою Наас (Канада) пустився в своїм човні по розбурханих водах повени оглянути шкоду, заподіяну малому містечку. Перед місійним домом, окруженим водою, напав на нього ведмідь. Вода певно виґнала його з нори і він шукав нового захисту. Дейвід вхопив за сокиру, що лежала на дні човна, і по жвавій боротьбі йому вдалося прогнати ведмедя.

МІЛІОНЕР-ЖЕБРАК ЗНОВ УКАРАНИЙ.

Джозеф Беван знов дістався перед суддю, обвинувачений за жебрання на вулицях. Вже кільканацять разів був він караний за ту провину і кожний раз платив 50-долярову кару з коштами, виписуючи на місці чек. Він відомий поліції та суддям як міліонер-жебрак, котрий літами жебрає на вулицях Торонта, а в банку має зложені дсятки тисяч долярів.

НАГОРОДИ ЗА ВБИТТЯ ВОВКІВ І КУҐУАРІВ.

Провінційний уряд Алберти (Канада) назначив за вбиття лісового вовка, званого „тимбер вулф", $10 за штуку, а за куґуара, почавши від першого червня ц. р., $20 за штуку. За шкіру степового вовка, т. зв. койота, платять у деяких околицях по 2 дол. Щоб одержати назначену нагороду треба внести просьбу на приписанім формулярі до міністерства, подаючи певні докази вбиття звіряти. Всі шкіри зо звірів, зловлених між 1-шим вересня ц. р., і 31-шим березня 1937, мають бути продані через провінційне торговельне бюро продажу футер, а дохід, з потрученням комісового, має бути виплачений разом з винагородою тому, хто зловив звіря.

ЗУБ, ЩО ВИРІС У НЕВЛАСТИВІМ МІСЦІ.

На фармі С. Скорейка, що знаходиться в дистрикті Смокі Лейк, Алберта, вродилося було три роки тому лоша з напухлиною під вухом. Ця напухлина почала в останніх часах дуже докучати лошакові і тому заведено лошака до студента ветеринарії, П. Панькова. Цей зробив лошакові операцію і знайшов у тім нарості цілком вирослий конячий зуб. Зуб виглядає на зуб старого коня, подібний до зубів кобили, від якої вродився лошак.

СКАНДАЛ НА ВІДПУСТІ.

На відпусті в Луці, пов. Городенка, парубки побилися з жидівськими крамарями чи картярами. Суматоху використали злодії і розхапали жидівський крам. 11 учасників ґалабурди поліція арештувала. Причини бійки невідомі.

ЗАГАЛЬНЕ ВДОВОЛЕННЯ, ЩО АНГЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ ОСТАВСЯ ЖИВИМ

ЛОНДОН. — Ще досі кружляють ріжні вісти щодо цього, що сталося в четвер, 16-го липня, коли то здержано підчас паради людину, що виняла револьвер і спрямувала його в такий спосіб, що видавалося, що хоче стріляти до переїжджаючого на коні англійського короля Едварда VIII. Цею людиною є журналіст Джордж Мек Меґон, років 32, шотляндець ірляндського походження. Кажуть, про нього, що він є радикальних поглядів і дуже огірчений до людей і світа. Одні стверджують, що Мек Меґон дійсно пробував стріляти, але щось попсулося в револьвері. Другі стверджують, що якась жінка шарпнула його за руку і тим спинила вистріл. А треті подають, що замаховець таки вистрілив. Одно певне, що вся ця історія тревала всього яких 10 секунд, бо в одній хвилі були біля замаховця детективи і сторожа і вибили йому револьвер з рук, який полетів у повітря і впав під копита коня, що на нім їхав король. Кінь трохи стрепенувся, але король вдарив його острогами і він відразу вспокоївся. Спершу сам король не знав, що властиво сталося, та що це до нього хотів хтось стріляти. Ті, що були в найближчім окруженню короля, навіть поліція, не знали теж, що сталося, бо замаховця відвели негайно до автомобіля, а парада продовжалась. Король задержав цілковитий спокій і тоді, як йому вияснено подію. Пішов по параді на обід, опісля працював дві годині в канцелярії, а потім поїхав грати в ґолфа. Як тільки люди довідалися, що це мав бути замах на короля, всюди справили королеві велику овацію. Загальне переконання таке, що тільки маняк міг намагатися вбити того короля, якого вважають найбільш демократичним, модерним і поступовим з усіх королів, які колинебудь панували. В палаті панів і в палаті послів теж висказано радість з приводу цього, що король живий. В урядових комунікатах не згадується про атентат, бо справа ще не вияснена. Мек Меґон каже, що він не думав стріляти до короля, а хотів себе застрілити, щоб тим чином запротестувати. Подав далі, що в останній хвилі йому не стало відваги відобрати собі життя. Не подав теж, проти чого властиво він хотів протестувати. І виявив радість, що королеві нічого не сталося. Мабуть прослідять спершу духовий стан Мек Меґона, а допера потім будуть справу далі розсліджувати. За намагане вбивство короля закон накладає кару смерти через повішення.

ЗГИНУВ ПОЛЬСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ.

ҐДИНЯ (Польща). — Один з найвизначніших і найпопулярніших польських військових старшин, ґенерал Орлич-Дрешер, втопився в морі.

Літак, яким він їхав враз з полковником Лотом і капітаном Лаґенським, упав до моря і затонув. Ніхто не знає причини катастрофи. Знають те, що всі три особи згинули. Їх тіла вже видобуто з води. Ґенерал Дрешер їхав назустріч своїй жінці, яка верталася з Америки до Польщі, а якою є бувша Ельвина Ров з Вашинґтону, американська полька, двічі розведена.

СТРАШНА КАРА ЗА НАРУШЕННЯ ФАШИСТІВСЬКОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — „Залізна Ґвардія", відома фашистівська, протижидівська румунська орґанізація, виконала атентат на Михайла Сталеску, бувшого свого члена, що повів опозицію і заложив другу фашистівську ґрупу, „Хрестоносці". В часі, коли Сталеску лежав у шпиталі, ждучи на операцію сліпої кишки, вдерлися до шпиталю члени „Залізної Ґвардії", ввійшли до кімнати, в якій лежав Сталеску, і, заявивши йому „Зраднику, твоя остання година вже надійшла", дали до нього кількадесять вистрілів. Потім заговірники вийшли на вулицю, обняли один одного й поґратулювали собі, що вбили зрадника, пішли до клюбу, де їм зготовили приняття, а по приняттю пішли на поліцію і зголосили, що це вони є вбивниками.

СОВЄТИ В СОЮЗІ З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНОЮ.

ЛОНДОН.—Згода між Німеччиною й Австрією довела до тіснішого зближення між Совєтами і Чехословаччиною. Таке заключають тут з цього, що Чехословаччина погодилася дати Румунії грубі гроші на побудування залізничого шляху, який ішов би через Карпати і лучив би в прямій лінії територію Чехословаччини з Совєтами. Ця залізниця мала би те значіння, що моглаб допомогти скорому перекиненню совєтських військ до Чехословаччини на випадок, якби Німеччина її заатакувала. Бо, кажуть совєтські знавці, літаками можна скоро долетіти з совєтської території до Чехословаччини, але зате тяжче з довозом воєнного матеріялу. Для воєнних літаків уладжено на Закарпаттю велике летовище. І для воєнних цілей беруться будувати ще й ту залізницю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЩО ЛЛЄТЬСЯ КРОВ?

Якби це було десь у Китаю чи в Етіопії, то певно кореспонденти широко писали би про визиск бідних кулів чи етіопських невільників, яких змушують працювати серед спеки по 12 годин за яких 10 американських центів денної плати. І не булоб такої цензури, щоб такі вісти не продерлися наприклад — з Етуопії. Та коли таку заплату дають безробітним і малоземельним селянам у Галичині, визискуючи їх крайню нужду, то про це ледви чи хто знає. Навіть не стає новинкою те, що в 20-тім століттю існує ще така інституція як „Краківська Академія Наук", котра має в Галичині такий маєток, на якім каже працювати селянам за 60 сотиків денно! Отся польська найвища наукова інституція, в якій певно розбирають і високі економічні й соціяльні питання і яка певно видає наукові праці, в яких підходить до розвязки справи соціяльної нужди, допускає до цього, що в її посілости стріляють до селян і їх убивають за те, що вони відважилися домагатись, щоб їм польська наукова інституція платила за працю принаймні стільки, скільки їм платять ті графи та князі, що віками визискували селянина. Польська наукова інституція, що певно мусить розбирати науково й аграрне питання і мусить прийти до переконання, що треба розпарцельовувати більшу земельну посілість і відступити її голодуючим селянам, не тільки що не розпарцельовує своєї посілости не то українським, але навіть польським селянам, але в додатку, як це бачимо, ще їх використовує в найганебніший спосіб. Це для Польщі небувалий скандал, пізнати найкраще по тім крутійстві польської преси і Польської Аґенції Телеґрафічної, що або мовчанкою збувають цю подію, або звалюють за це вину — на селян.

Другою скандальною подією, що скоїлася в тім самім часі й на тій самій нещасній галицькій землі, це той морд, якого допустилася польська влада на селянах у Комарянщині. Це тим більше для нас болюче, що тут спровадили польські дідичі як страйколомів наших рідних братів. Спроваджено з гір бідних бойків, що голодували і цілком певно не знали, куди йдуть і проти кого виступають, коли годилися брати працю за будьяку ціну, щоб тільки вратувати себе від голодової смерти.

Ці нові жертви, що впали від куль польських жандармів, це вже жертви не тільки політичного, але в першу чергу економічного гнету і визиску. Та якіб вони не були болючі, вони неминучі. Вони були, є і ще будуть. І то так довго, поки ціла наша селянська маса не буде така свідома й зорганізована, що зможе обєднано розвалити ту владу, якої поліція і кулі являються головним засобом розвязки таких справ, як національний гнет і економічний визиск.

ДОЛЯ УКРАЇНИ ПІД ЗАЛІЗНОЮ ПЯТОЮ СОВЄТІВ

Під таким наголовком помістив „Ди Кельтик Америкен", орган американських ірляндців, у свойому числі з 4. липня ц. р. статтю, в якій представляє надзвичайно докладно положення українського народу під большевиками. Автор зазначує, що статтю цю він писав не тільки тому, щоби висказати свою симпатію українському народові, але теж тому, щоб дати американцям образ того, що сталосьб в Америці, колиб тут прийшло до комунізму.

„Як нам говорить, — пише стаття — опір твердих, ощадних і „впертих" кулаків проти зазіхань большевицьких комісарів у їх „колективістичних" наїздах на Україну, таки здавлено.

„З цього большевицького здавлення ті американці, що вміють читати, слухати і бачити, — бо багато американців дісталися там на місце, щоби побачити ці річи власними очима — могли багато навчитись. Інформації про це здавлення доходили з доступних, авторитетних джерел, деколи навіть офіційних, і зовсім достовірних. Ці відомости добувано теж із загальної пресової служби: з новинок, що відносились до арештів і розстрілів українських націоналістів як „зрадників"; Совєтів; з новинок, що вказували на заслання „кулаків" під невинним плащиком „добровільного кольонізування", на нуждене життя в сибірських бараках, і то після цього, як наперед сконфісковано їх оселі на Україні; а далі з новинок з часу голодового періоду, яких не можна було заховати перед чужинецькими кореспондентами, а які давали до зрозуміння, що за ними криються страшні річи. Ті річи вслід за тим потверджувалися особи, що тамтуди діставалися.

„Опис про це здавлення опору на Україні, що рівнається здавлюванню української національности, ми подаємо тут не випадково. В Ню Йорку й інших околицях Злучених Держав і Канади є багато українців, деякі з них уже натуралізовані горожани. Здається, що особливо ірляндці в Америці повинні розуміти їх долю та виявляти їм більшу, ніж звичайну, приязнь. Нема сумніву, що багато ірляндців знають історію України, Одначе для тих, що її не знають, ми подаємо нижче у цих колюмнах".

Далі автор подає короткий очерк української історії, почавши від найдавніших часів, до останніх визвольних змагань. Спеціяльну увагу він присвячує останньому періодові, 1917—20 років, та ступнево знову переходить до сучасности.

„Большевицька політика на Україні — продовжає він — уявляє собою таку відому з історії політику кривавого гнету, конфіскації майна, обмеження національної культури та промислу, що її переводили імперіялістичні тиранські влади в цілі підбою. На Україні народню мову здавлено тиранськими мірами; видавництво книжок контролює Москва, або спеціяльно до цього прислані московські агенти; наука російської мови є обовязковою у школах, що, беручи під увагу специфічні відносини, є заміною української мови російською; українських професорів арештують, коли вони не приноровлюють свого технічного словника до російського, або коли впроваджують слова, що поглиблюють ріжницю між російською мовою й українською".

Стаття наводить уступ з одної статті відомого українцям ірляндського журналіста Ланселота Лотона, що була поміщена в англійському місячнику „Ди Фортнайтлі Ревю" з квітня 1934 року. Лотон пише: „Українці є великими індивідуалістами у своїх змаганнях. Їх індивідуальність вже пізнати по будові їх домів та їх осель, що звичайно містяться на старанно дібраних місцях, серед квітів, огородів та гарного окруження. Це большевики розуміють так, що українці вже з природи й з інстинкту є противниками комуністичного способу життя.

„Американська суспільність — продовжує автор — є добре обізнана з жорстоким наїздом большевизму на український націоналізм; у часі того наїзду буквально сотки тисяч українців прогнано на Сибір, або замордували їх офіційні екзекуції, знані під назвою „масових розстрілів". Ми, і громадяни інших народів, вже добре знаємо про те опустіння, що його викликала совєтська влада на плодючих територіях України, в краю, де привязуються до рідної хати, де люблять добре вихованих, розумних і пильних людей, і де усталене суспільне життя існує понад тисячу літ. І це опустіння, як це признають большевики самі, викликано тому, що Росія потребує українських земель. Для своїх самолюбних цілей; для того, щоб скріпити свою офіційну силу, москалі вважають оправданим за всяку ціну вирвати Україну її глибоко вкоріненим мешканцям, українцям".

Далі стаття звертається до опінії цілого світу, щоби прийти українцям з помічю у їх визвольних змаганнях. Коли якийсь злочинець убє невинного чоловіка, то культурна, впорядкована суспільність відгороджує його від решти громадян, судить і нераз карає смертю. Те саме, закінчує стаття, треба робити з цілими народами, які в злочинний спосіб стараються знищити інші, підбиті народи.

ДО СЕЛЯНСЬКИХ КРИВАВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Хто тут завинив?

У двох українських селах рудецького та перевірського повіту кілька наших селян заплатили недавно своїм життям за право до життя та праці. Наскільки безсумнівно устійнена причина кривавих заворушень у приватнім маєтку Острові Тулиголовським у Рудеччині, то заворушення в маєтку Краківської Академії Наук у селі Кречовичах, перевірського повіту, знайшли тенденційно - баламутне насвітлення в польській пресі. Офіційне повідомлення ПАТ-а занадто лаконічне і викликає деякі сумніви; у кожному разі не можна собі на підставі його представити ясно характер цих трагічних подій. Ось висуває воно недвозначну тезу: „Тло страйку початково економічне прибрало далі політичний характер". І на доказ цього наводить, що „не зважаючи на запевнення делегата Академії щодо виплати вимаганої заплати, страйкуючі до праці не приступили. У міжчасі прокуратор наказав арештувати кількох підмовників до непорядків. Юрба зажадала випущення арештованих", а потім силою пробувала їх звільнити, не повіривши запевненням, що цих арештованих вже в маєтку нема. Виходило би з цього, начеб економічні вимоги були лише притокою до чисто політичної акції, бо їх заспокоєння не припинило подій, якби далі не було у повідомленні самої ПАТ-ної двох важких слів: „Страйк триває".

Отже навіть на підставі цієї лаконічної замітки не можна негувати, що тло кривавих подій у Кречовичах мало передовсім економічний характер і щойно пізніше, та, здається, не з вини самих лише селян події набрали політичної закраски. Характеристична одна замітка, що її подав кореспондент краківського „І. К. Ц.": село Кречовичі „може найбідніше у цілім повіті. Людність його малоземельна та мусить доробляти на утримання наємною працею. Відносини між двором і селом завсіди були поправні". Одначе платили селянам по 60 сотиків за день.

Тому якось дивно виглядають зусилля львівського „Дзенніка Польского" представити ці криваві заворушення на селі, як специфічно комуністичну роботу. Ще баламутніше малює образ подій дописувач „І. К. Ц.". Він каже, що в середу, 1. липня, признали страйкуючим вимагану підвишку, одначе в четвер коло години 10. рано зібралась юрба селян, що через свою делегацію зажадала дальшої підвишки. В якомусь моменті серед натовпу поширилась вістка, що делегацію арештувала поліція. Обурений натовп почав кричати: „Випустіть делегацію!" Але просимо слухати, що пише кореспондент: „Коли делегати вернулися, юрба розійшлася спокійно". А далі вже цілком незрозумілий опис подій: „Одначе годину пізніше поновно прийшло на фільварок коло 3,000 людей з мотиками і палками, зажадали нової розмови з адміністратором інжиніром Зеґартовським і тоді — як DEUS EX MACHINA — „з товпи падали оклики „Бити поліцію!" і люди почали нападати на поліціянтів". Отже „І. К. Ц." навіть замовчує те, що признав ПАТ, а саме, що „в міжчасі" мало таки місце арештування поліцією агітаторів чи проводирів страйку.

Щодо того арешту підмовників, то неясно, з якої би то причини арештували проводирів страйку, коли економічні вимоги страйкуючих признано слушними, а так представляє справу і ПАТ і інші джерела. У кожному разі понад усякий сумнів стверджено, що факт арешту підмовників попередив активний виступ селян. Тому вина за те, що події у Кречовичах прибрали політичний характер, не падає на самих лише селян. Навіть їх чинний виступ в обороні своїх делегатів чи проводирів мав не лиш саму політичну закраску, але звязаний він і з обороною економічних інтересів працівників. Чейже тут очевидячки входить у гру оборона права на страйк. Право до страйку легально проголошено, як одну з точок у програмі робітничих партій. Признає його — що важніше — польське законодавство та урядово - життєва практика.

Недавно навіть читали ми, що зі страйкуючими залізничниками у Стрию переговорював сам воєвода. Чомуж інакше поставились до страйкуючих у Кречовичах, не знати. Отже події у Кречовичах, українському селі — острові серед польського моря, ще чекають дальшого обєктивнішого насвітлення.

Значно ясніша справа подій у Рудеччині. Там безпосередньою причиною активної постави місцевих селян та селян з околичних сіл був факт, що дідич спровадив нашиx же бойків, не бажаючи піти на уступки місцевим селянам у їх економічних вимогах. Спровадив, хоч покищо це його дорожче коштувало. Бо хотів раз на завжди зломити селян, щоб мати змогу пізніше диктувати їм свою волю. Слушно на цей раз „Дзєннік Польскі" нападає на цього роду практику зі спроваджуванням на звичайніські роботи робітників з інших, іноді далеких теренів, коли на місці багато безробітних чекає на будь-яку працю. Треба додати, що в Острові та його околицях місцевим робітникам-селянам платили всього-навсього по 50—60 сотиків за день!

Тому зрозумілою річчю була страйкова акція за підвищення заробітку, що передтим охопила була цілу околицю та відбулась у маєтках Лянцкоронського, графині Тарнавської та перекинулась на маєтки Баля, до нещасного Острова. Цікаво, що всюди дідичі пішли на уступки селянам і тільки в Острові захотів дідич зломити страйк українських селян за помічю самих же українців, що біднійших бойків, спроваджуючи їх до маєтку. Чи це не тому до деякої міри, що в інших маєтках Рудеччини, де страйк покінчився згодою на вимоги страйкуючих, головну ролю у ньому грали селяни поляки? Одно певне понад усякий сумнів: ініціятиву до страйку подали та найактивнішу у ньому участь брали саме польські селяни.

Мачали теж у події свої руки і комуністи, але їх ролі не слід перебільшувати, як робить це „Дзєннік Польскі". Адже він сам щодо подій в Острові не має сумніву, що тут завинила головно метода спроваджування в безробітне село робітників з інших околиць. Дзєннік Польскі" дбайливо шукає автора цієї системи, при цьому йде так далеко, що готов авторство цієї методи приписати самому інспекторові праці у львівському воєвідстві. Одного дивним дивом не помічує „Дзєннік Польскі", що теже дідич в Острові поступив згідно зі старою ендецькою, тепер уже й санаційною рецептою. Хіба то так давно більшість польської преси розписувалася про те, що ніодин морг землі у Галичині не повинен перейти в українські руки та що треба відновити польську кольонізацію і на неї виключно призначити гроші, що мали би піти на земельну парцеляцію?! — („Діло").

Едвард Сас.

ВІНО

Ольга — гарна бльондинка, донька банковця Кадара, мала 25 літ, коли молодий адвокат, який познайомився з нею в одної товаришки, освідчився їй. Він не мав іще доброї практики, але рахував на знайомости. Наречений Ольги не був дуже гарний мужчина, але його поважні наміри були важніші. Ольга не відкинула його, тимбільше, що він кохав її щиро.

Одного дня мусів він виїхати у ділових справах. Коли він вернувся вечором, поїхав просто до нареченої. Вже по служниці зміркував він, що вдома щось сталось. Ольга і мама сиділи заплакані.

Ольга зустріла свого нареченого із силуваним усміхом. Не могла опанувати себе і хлипаючи, кинулась йому на шию.

— Що сталося? — спитав наречений збентежений.

— Тато... бідний тато.

— Що з ним?

Мовчанка.

— Його взвали вранці на поліцію і досі не вернувся.

Адвокат зараз зрозумів ситуацію: його звідти не пустили до хати.

Ольга ламала руки.

— Карле! Благаю тебе, зроби, що можеш, щоб його звільнити... Він напевне невинний.

Наречений не мав такої певности щодо невинности, але взяв капелюх і вибіг. Молодий адвокат не забув ужити всіх заходів, щоб добути свого майбутнього тестя з вязниці, але, на жаль, надаремне. Пан Кадар перерахувався у своїх інтересах і мав забагато довгів. Якби був мав більший капітал, то міг би був ще непорозуміння з законом якось вирівняти, але суд не хотів його звільнити.

Тоді Ольга сказала до свого нареченого із жалем, мало серце їй не тріснуло:

— Карле! Я звільняю тебе із слова. Я не можу жадати від тебе, щоб ти женився з дівчиною, якої батько...

Але він не дав їй докінчити:

— Моя кохана! Твоє нещастя не зміняє в нічім моєї постанови. У чому ти можеш бути винна, що твойому батькові трапилося нещастя?

— Але коли його засудять? — хлипала Ольга. — Чи світ і тебе тоді не осудить? Ти знаєш, які люди злобні!

Наречений узяв дівчину за руку.

— Розумний чоловік не може зробити мені докору з того, що я оженюся з тобою. Може мною почали би погорджувати саме тому, що я тебе покинув.

Ці слова змінили негайно духовий настрій Ольги. Вона кинулась йому на шию і найрадніше поцілувалаб його в руку...

Вони почали робити пляни на майбутнє.

Ольга говорила:

— Ми мусимо, річ ясна, зректися 4-кімнатного мешкання, яке хотів нам винаймити батько. Найрозумніше булоб, якби ми залишились на цьому старому мешканні. Ти мусиш мати тільки порядний кабінет для клієнтів. Служниці теж не будемо тримати. Я з мамою будемо самі вести господарство. Я вмію навіть писати на машині і таким робом заощадимо собі секретарку.

Карло всміхнувся таємничо.

— Навіщо все те?

Вона глянула на нього здивована:

— Як то? То ти не розумієш, що я тепер не дістану вже свого віна?

Нареченний усміхався далі:

— Бачиш, моя кохана — сказав він тихо — я гадаю навпаки: ми наймемо собі мешкання з чотирьох кімнат і ти всеж таки будеш мати службу. Бо так будемо жити, як цього вимагає мій інтерес, моя будучина і моє суспільне становище.

Ольга була здивована.

— Чотири кімнати... І меблі? Мій Боже! Звідки візьмемо на це фонди?

Її наречений нахилився до неї:

— Виявлю тобі один секрет. Ти розумна дівчина. І твій батько теж дуже розумний. Я розмовляв з ним зараз після того, як трапилося з ним нещастя і він повідомив мене, що твоє віно зовсім забезпечене. Він умів його забезпечити в останній хвилині... і ми дістанемо все до останнього сотика.

Карло дивився ввесь час розсяєними очима, яке враження зробила на Ользі ця ревеляція. Ольга аж підскочила:

— Мої гроші забезпечені!!

Наречений притакував.

— Як то? То цими грішми міг би батько поплатити свої довги, а воліє сидіти у вязниці для мене? І ти можеш приняти від нього таку жертву?

Ольга впала на крісло і плакала.

Адвокат був пригноблений і не міг знайти слів.

— Ольго! Я завсіди вважав тебе за розумну дівчину.

Ольга глянула йому в очі. Вона вже не плакала. Хоч серце рвалось їй з болю, вона стягнула з пальця заручинову обручку і поклала перед нареченим:

— Прошу. Зверніть мені теж свою обручку. Я прошу вас, зробіть мені одну чемність: вийдіть з цього дому.

Адвокат дивився на дівчину, хотів щось сказати, але врешті стягнув непевним рухом обручку і подивився ще раз на свою наречену. Її погляд сказав йому все. Це не був уже погляд, а удар батога.

Коли наречений її вийшов, вона глянула ще раз на дві обручки, що лежали на столі, і кинулась на всю ширину на софу. Аж тоді захлипала повними грудьми.

Перекл. а. б.

ЯКИЙ БУДЕ ПРИСУД?

Суддя: Кажете, що цей чоловік ограбив вас — чи пізнаєте тут щонебудь?

Обвинувачений: Та оце моя хусточка.

Суддя: Алеж це ще нічого не доказує — в мене є точнісінько така сама хусточка.

Обвинувачений: Так, доказує, світлий суде. Мені пропали дві хусточки.

— Мамо, чи осли знають, що вони осли?
— Я гадаю, що не знають.
— То осли такі дурні?

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

І. З., Вилксбері, Па. — Ціла біда, що такі дописи надсилаються нам писані так недбало, що заходять такі помилки як от ця з фестивалем у Люісбургу. Отсим простуємо новинку в такий спосіб, що фестивал в університеті Бокнел відбудеться в днях від 30 липня до 2. серпня. На нім виступить група українських танцюристів з Вилкс Баре, Нентикок і Шамокін.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ІРВІНГТОН, Н. ДЖ. Молодечий Відділ 14, ім. Дмитра Вітовського, повідомляє, що місячні збори відбудуться, в понеділок, 20-го липня, в годині 8-мій ввечір. Прошу членів прийти на збори точно в означений час. — М. Питрашик, секр.

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС ОУН У ЛЬВОВІ

(Подано за львівським часописом „Діло").

Промова обор. д-ра П. Евина.

Політичні злочинці — герої. Австрійський суд і польська революціонерка.

Опісля гарну промову виголосив обор. д-р П. Евин. На вступі своєї промови оборонець зазначив, покликуючись на слово прокуратора, що це процес політичний, бо підсудні ділали з політичних спонук. Тому мусить вияснити суть політичних процесів та їх підклад. Одночасно оборонець заявив, що не буде торкатись польсько-українських взаємин. Підкреслив, що політичні проступники це здебільша якнайкращі члени суспільности. Це ідейні і характерні люди, що для добра своєї батьківщини присвячують усе, навіть власне життя. І нерідко трапляється, що засуджені за політичні злочини вже на другий день обіймають міністеріяльні фотелі. Всі мусимо клонити голову перед тими людьми. Тимто й політичні вязні мають у вязниці ріжні удогіднення в культурних державах, щоб пошанувати в них гідність і людину. Бо чи міг би хто кинути лихим словом, або сказати, що зле зробила п. Добродзіцька, яка кинула бомбу на московського ген.-губернатора Гурка у Варшаві у 1900-них рр.? По втечі п. Добродзіцької до Галичини тодішній суд у Кракові не лише звільнив її, але публика обсипала її ще квітами та уладила їй овацію. Бо Добродзіцька кинула бомбу в тирана, що гнобив польський нарід скрізь, де він проявляв свою живучість. Гурко переслідував ідейних поляків, переслідував рідну школу, гнобив у жахливий спосіб усе, що польське. Тому Добродзіцька була геройкою і нікому не прийде на гадку осудити її поступок. Бо політичні злочинці ділають...

Гостра перепалка між прокуратором, предсідником і оборонцем.

Нагло встав прокуратор і піднесеним голосом заявив. „Високий суде! Це звичайна пропаганда гасел ОУН, отже я не можу дозволити, щоб тут в такий спосіб говорилося".

Обор. д-р Евин: Я ще не скінчив, я...

Прок.: Я не можу допустити в суді до такої промови.

Обор. Евин: Я говорив против царського гнету поляків.

Прок.: Все це оборона ОУН, а не клієнтів оборонця.

Обор. Евин: Хто як хто, але прокуратор у суді не може мені таке закидати.

Прокуратор домагається, щоб суд заборонив так промовляти оборонцеві. Трибунал пішов на нараду і по 5-хвилевій нараді предсідник візвав обор. д-ра Евина, щоб так не говорив.

Друга весна народів і загальне вдоволення.

Обор. д-р Евин говорив далі так: Чому цих 26 людей, яких бачимо перед собою, тут знайшлися? Які причини спонукали їх до цього? Слід запитати: Чому? Велика війна в 1914 р. залишила свій слід, прийшла друга весна народів. Народи, про яких досі ніхто не знав, стали жити й оформлювати своє життя і домагання. Мирові договори в Версаю, Ст. Жермен і ін. без будь-якого знання політичних, географічних, геополітичних, національних і культурних відносин шматували землі і народи. Внаслідок цього повстали...

Тут предсідник перебив оборонцеві і візвав удруге, щоб не забувався.

Обор. д-р Евин: Тоді прошу мені ясно сказати, що мені можна говорити, чого не можна.

Предс.: Я не є тут на те, щоб з вами дискутувати.

Обор. д-р Евин: Мені випадає хіба перестати промовляти і...

Предс.: Зробіть, що вважаєте за відповідне.

Обор. д-р Евин: Тому, панове судді присяглі, я примушений залишити політичну сторінку моєї оборони і перейти тільки до правних інтерпретацій.

Опісля оборонець обговорив основно юридичну сторінку вчинків підс. Качмарського.

Промова обор. м-ра Жизневського.

Обговоривши юридичний бік справи, оборонець підкреслив, що за саму думку не карає ніякий карний закон. Ідея, щоб не знати яка протисуспільна чи протидержавна, як довго не прибере форми „намагання", остається завжди безкарною. Чи розправа виявила, що Спольський намагався відорвати частину від цілости держави? Ні! Тому це питання присяглі судді повинні заперечити, бо підс. Спольський відпокутував за свої вчинки вже трилітнім побутом у вязниці.

Промова обор. д-ра К. Паньківського.

Палка любов до свого народу.

На початку згадав оборонець, що його завданням, згідно з постановою закону, бути речником думок і настроїв підсудного. Завданням оборонця висвітлити ціле життя, обставини, в яких жив і розвивався та виявити цей вплив середовища на вчинки і волю підсудного. Оборонець не погоджується зі становищем прокуратора, який говорив, що на мотиви нема що звертати уваги. Ні! Це становище прокуратора не є згідне з духом закону, який покликав до життя суди присяглих. Після того оборонець обговорив завдання установи присяглих суддів, які мають бути речниками думки суспільности. Це можуть присяглі судді виконати щойно тоді, коли ввійдуть у положення підсудного і збагнуть спонуки й мотиви, які кермували підсудним у його діяльности. Тимбільше мусите, панове судді, зробити це в такому процесі, як цей.

На лаві підсудних засіли двацять кілька молодих людей — українців, між ними два, яких я бороню: Ярослав Макарушка й Олександер Пашкевич.

Оба вони були членами ОУН. Ви мусите поставити собі питання: „Чому ці два хлопці, здібні, працьовиті, абсольвенти високої школи, один безпосередньо перед кінцевим іспитом, один — техніки, дослівно за кілька днів чи тижнів інжинір, другий перед останнім предметом ригорозу що мав йому дати титул і становище лікаря, стали членами організації, хоч вона їм матеріяльно нічого не давала. Навпаки, відтягала їх від їх занять, відтягала їх від спокійного життя, яке мали завдяки старанням своїх матерей та родини, вимагала від них праці, нераз аж надміру праці, наражувала їх на небезпеки. Таж перед ними стелилося життя, може і кар'єра. Але вони все те покинули та пішли до організації. Розправа не дала вам відповіди на це питання. Ви не чули нічого про душевні настрої цих підсудних, про впливи і враження про окруження, серед якого вони жили та розвивалися. Ви мусите, панове судді, самі відповісти на це питання;

Це мусить бути щось велике, щось дуже велике, що спонукало цих молодих людей, стати членами цієї організації. Це мусіло бути щось надміру велике, що в нинішніх часах матеріялізму казало їм служити якійсь вимріяній ідеї. Панове, мусите прийти до переконання, що це була любов до свого народу, що підсудні стали невільниками цієї великої ідеї. Вони щиро і всеціло, нічого собі не застерігаючи і не заховуючи для себе, принесли себе цілих у жертву тій ідеї, яку признали за святу і цими способами, що в їх переконанню, були найкращими, одинокими, бажали цю велику ідею здійснити.

І цей їх учинок зрозуміють усі, хто знає, що були, є і будуть люди, що люблять свій нарід, що страждають і терплять за цей нарід.

Великі дослідники і кримінольоги підчеркують цю рису політичного винуватця, високий альтруїзм у протиставленні до егоїстичних спонук — мотивів звичайного злочину.

Оборонець на піддержання своєї тези цитує думки деяких криміналістів у цій справі.

Діяльність підсудних була випливом їх глибокого переконання, що вони роблять добре, що та їх діяльність конче потрібна не для їх особистого добра, а для добра їх суспільности, їх народу.

Їх перша свідомість безпосередньо звязана з роками будови самостійної української держави, організації української держави, організації української армії. Їх батьки та старші брати і сестри самі активно брали участь у будові цієї української держави. Їх перша свідомість тісно звязана з днями національного відродження, весни народу, що по століттях неволі прийшов до національної свідомости, до свідомости державного народу, весни, що принесла з собою ясну надію творення власного життя, визволення народу. І вони діти цих соняшних днів, виплекані сонцем свободи, діти цього пробудженого народу. Старші не відчувають цього так глибоко як молодь, не переживали так безпосередньо як вони. А ця весна прийшла і минула. Але в душах цієї молоді залишилась вона. І вони пішли туди, куди їм казав іти нестримний гін; пішли, бо мусіли піти.

Великий соціольоґ Густав Ле Бон пише так: „За одиницями, що ділають, стоять геній, стоять демони, що їх ведуть, а вони самі є тільки засобом слушних чи неслушних ідей і масової суґестії, що порушують людей, як фіґури на шахівниці. Ці самі одиниці вірять, що мають волю, одначе в дійсности знаходяться під примусом. Ми були б надто дрібничкові, коли б за рухи народу робили відповідальними одиниці".

І тому, щоби бути справедливим до людини, слід зрозуміти обставини, поведінку, слід зрозуміти всі мотиви її діяльности. А хто зрозуміє, — говорить народня мудрість — той не потрафить осудити.

Коли так станемо глядіти на обох підсудних, то прийдемо до висновку, що в них нема ні обективної, ні субєктивної вини. Вони продукт середовища та обставин.

Оборонець звернувся до присяглих суддів, щоб заперечити питання щодо обох підсудних. Заперечте питання про вину, бо тут нема вини, тут нема злочину з огляду на обставини і на положення краю, в якому живемо, хочби і були моменти, що, по думці писаного мертвого закону, були б його нарушенням.

(Далі буде).

ХТО МАЄ КАЛЕНДАРІ У. Н. СОЮЗУ З РОКІВ ВІД 1896 ДО 1910?

Проситься про це повідомити редакцію „Свободи".

"SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346.
JERSEY CITY, N. J.

РЕФЛЄКСІЇ НА МАРҐІНЕСІ ЛЕМКІВСЬКОГО КОНҐРЕСУ

Великим справді днем для лемків був день 6-го червня б. р., коли то в місті Філядельфії відбувся Перший Лемківський Конгрес.

„Лемки єднаються — Україні радість", писав у своїм привіті конґресові відпоручник Музею Визвольної Боротьби у Празі, Евген Вировий. І справді, мусіло радісно забитися серце в кождого щирого українця, коли бачив, що і ті наші „найменші брати", виставлені від віків на ворожі затії, відкидають від себе чужу баламуту, засіяну злобними руками, а беруться до орґанізування своїх сил, до творчої праці над своїм національним відродженням. Бож це найкращий доказ для нас, що український нарід не зважаючи на всі нещастя та удари, яких не щадять йому вороги, йде вперед, росте в силу, коли будяться до нового життя навіть найбільше заспані вітки та прилучуються до великого визвольного походу Української Нації.

Лемківська еміґрація через специфічні обставини належала до тих, які найменше інтересувались культурним та національним розвоєм своїх рідних, найближчих сторін. Лемківщина належала до тих частин українських земель, які жили може найспокійнішим життям. Колесо української історії котилося зиґзакуватою лінією. Ріжні хуртовини навіщали наші землі. Були часи величі й упадку, розросту і занепаду, творилась і занепадала українська держава, а Лемківщина за ввесь той час жила собі прихнюпцем у далеких горах. Нашим не все було можливе дістатись до неї, а чужі донедавна не зачіпали її, як маловартісну та нікому непотрібну. Лемко жив з підсвідомим чуттям, що він належить до цеї великої руської чи пак української родини, та не дуже то спішився лучитись тісно з нею, бо це бачив небезпеки, якаб могла його відірвати від матерньогo пня. Він часом кокетував з московськими заходами „обрущити на твердо" Лемківщину, сміявся зате в кулак з зазіхань австрійських, а вже прямо показував дулю ляхам.

Та часи змінились. Небезпека прийшла якраз зі сторони поляків, яким донедавна дулю показувалось. Ставши „сильними міра сего", поляки розпочали свою дику великодержавну господарку в першій мірі на Лемківщині. Лемко вперше відчув болючо на своїй шкірі, що це значить бути наймитом у чужій хаті, що значить національна неволя та гнет „братів словян", коли побачив, що навіть за невинну вишивану сорочку сиплються на нього кари, що дітей його змушують говорити молитви по польськи, що польський поліцай є паном його життя і смерти. Стрепенувся, коли побачив, що рідні його діти, напоєні отрутою польської школи, казали йому: „Ви, русіні, ніц не маце, а ми, поляци, мами Польске од можа до можа". Здрігнувся, коли почали йому відбирати те, що мав найдорожче: його рідних дітей. Зжахнувся, коли побачив, що в короткому часі, через власне його занедбання, ворожа кацапсько - польонофільська стихія взяла верх у його рідній хаті, та готова завалити її. Зжахнувся, та не заломився, не піддався обставинам, а навпаки: закотив рукави, закусив зуби та взявся з енерґією до виполювання куколю-хабаззя зі своєї ниви. Очі Лемківщини звернулись за поміччю на схід, до Львова, а далі до своїх братів за океаном.

І заокеанські брати не відмовили своєї помочі. На поклик з краю взялись негайно до праці, у висліді якої повстало впродовж несповна року двацять шість Комітетів Оборони Лемківщини в Америці та зібрано коло 2,000 долярів на ратування Лемківщини. Лемківська еміґрація доказала тим, що коли приходить важна хвилина і коли треба заінтересуватися Старим Краєм, вона інтересується ним. Дала доказ, що кривди, які заподівають вороги нашим братам у старім краю, болять у рівній мірі і її, та що вона готова ділом постояти за своїх братів.

Вінцем та завершенням цеї однорічної праці був Перший Лемківський Конґрес в Америці, який мав за завдання скріпити Орґанізацію Оборони Лемківщини та надати їй правильні форми, заінтересувати ширші круґи українського громадянства справою Лемківщини, ухвалити відповідні пляни дальшої інтензивної акції ратування братів у старім краю, як також пляни акції в напрямі обєднання всеї лемківської еміґрації в одну національну лемківсько-українську орґанізацію.

Коли можна міряти силу народу його конґресами, зїздами та всякими народніми зібраннями, то безперечно Лемківський Конґрес у Філядельфії є доказом, що лемківська справа є поставлена дуже високо. Бо коли взяти під увагу, що конґрес цей приготовлено в дуже короткім часі та при тяжких обставинах, як звичайно на початку, то він безсумнівно вдався на сто процентів.

Треба підчеркнути, що не було до цього часу фактичної здисциплінованої лемківської орґанізації, а існували радше самостійні комітети, яких тільки добра воля зобовязувала вислати своїх делеґатів на конґрес, до того ще бракувало їм гроша в касах на покриття коштів подорожі. А проте на поклик ініціяторів являється на конґрес 56 делеґатів, ветеранів українського життя в Америці, що свідчить найкраще про відповідне заінтересування лемківської еміґрації справою конґресу та взагалі справою ратування Лемківщини. Коли якась орґанізація має пятьдесять шість ідейних та відданих працівників, то це вже неабияка сила.

Незвичайно приємною несподіванкою було те, що на конґрес зволили прибути представники майже всіх більших українських орґанізацій в Америці, як Українського Народного Союзу, Провидіння, Українського Робітничого Союзу, Народної Помочі, Орґанізації Державного Відродження України, Чорноморської Січи, Ліґи Української Молоді Північної Америки й інших; орґанізації, які не мали змоги брати участь у конґресі через своїх відпоручників, як приміром Союз Українок Америки та Червоний Хрест ОДВУ, вислали привітні телеґрами. Не менше приємним було побачити на салі нарад Лемківського Конґресу шістьох представників української преси, а саме д-ра Мишугу та Степана Шумейка від „Свободи", ред. Лотоцького від „Америки", Володимира Душника від „Націоналіста", Степана Фіка від „Січового Клича", та д-ра Демидчука, кореспондента краєвих часописів.

Оця присутність представників української преси й українських товариств є найзнаменнішою для лемківського конґресу, бо вона доказує, що ввесь наш загал дорожить Лемківщиною та розуміє її значіння для українського народу, як кордонного муру на заході; вона вказує, що справа ратування Лемківщини не є тільки лемківською, а загально українською справою.

Теплі, щирі привіти від ріжних товариств з Америки, Канади і Старого Краю, зокрема довгі привіти від Товариства „Просвіта", „Нашого Лемка" та Видавництва „Світ Дитини", підбадьорювали учасників цього першого історичного Лемківського Конґресу та загрівали їх до серіозних, оживлених нарад. У повній згоді та гармонії, при скупленому та піднесеному настрої працювали делеґати повних вісім годин над створенням сильної лемківсько-української орґанізації та над допомогою для старого краю.

Відгомін нарад конґресу відбився широкою луною як тут в Америці, так і в Рідні Краю. Майже вся українська преса віднеслася в своїх рецензіях незвичайно прихильно до цього конґресу, а започаткований недавно, оживлений рух лемківської еміґрації повитала радісно як рух відродження цеї прекрасної вітки українського народу.

Не забули помянути нас „незлим, тихим словом" наші домашні „червоні приятелі" Комуністична ґазета „Українські Щоденні Вісти" присвятила цій справі аж три великі статті, а її прихвостень, також червоний „Лемко", „вшкварив" від себе, що міг. Одних і других зібрала лють, аж пожовкли зі злости, тай мусіли вилити трохи помий на наші голови, щоб лекше їм стало. Бо і якжеж тут не злоститись, коли вони посилають рапорти до Москви, що вже вся українська еміґрація почервоніла, що навіть українські „фашисти", як вони називають наших націоналістів, заломились та готові впасти на коліна перед Москвою, а тут зовсім навпаки: український самостійницький рух кріпшає, побиваючи на голоту червоне, большевицьке сміття. Та нам не страшні їх лайки, бо ми знаємо, що пес тільки тоді бреше, коли боїться когось. Видко, що ми ростемо в силу, коли накидуються на нас.

Нема сумніву, що ми йдемо вперед, що ростемо в силу. Нема сумніву, що Лемківський Конґрес є виявом консолідації наших національних сил, що будяться навіть найбільше відсталі вітки нашого народу та, відкидаючи всякі чужі блахмани від себе, беруться самі господарити в своїй хаті, своїм власним розумом. Треба тільки тепер послідовної та витревалої праці, а овочі з цього історичного конґресу будуть: прозрять незрячі і прийде благословенна однодушність дітей Лемківщини з цілим українським народом.

В Еспанії.

В Еспанії вибрали нового президента. По звичаю відбулося торжество, яке зачалося сальвою 21 стрілів.

По торжестві стрічаються два еспанці.

— Чи парада вдалася?

— Не вдалася.

— Чому?

— Бо віддали 21 стрілів і таки президента не поцілили...

Перед операцією.

— Коли я, панове лікарі, під наркозою стану щось оповідати про моє життєве обезпечення, то не вірте цьому.

ДОГЛЯД НАД ДІТЬМИ ПІДЧАС ЛІТА

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Догляд над здоровлям кожної дитини є пожаданий не тільки літом, але цілий рік. Підчас літніх місяців діти більш неспокійні і тому їх треба краще доглядати ніж будь-коли. Властиво, що підчас літа діти мають нагоду діставати повніший соняшний купіль ніж в інших порах року. Не можна забувати, що кожна дитина потребує корисних для здоровля ультра фіолетних промінів.

Давнішими роками прихід літа для дітей, особливо на другім році їх життя, приносили їм нещастя. Це була „дитяча холера", котрої лякались усі матері, тому, що тисячі дітей кожного року гинули від тої страшної прокази. Одначе через винахід способу пастеризування молока та кращого освідомлення матерей про нагляд над дітьми ця недуга почала заникати, так, що нині це дуже рідке явище.

Щаслива та дитина, котру мати може кормити грудьми, але навіть харчування молоком з пляшки має кращі вигляди ніж колись. Тепер не тільки легко дістати молоко очищене способом переваренння, але теж у багатьох містах очищене промінями світла. Дитина, діставши відповідне молоко, а в додатку зразковий догляд, соняшне світло та свіже повітря, буде здорова.

Щонайменше перший рік життя кожна дитина повинна перебувати під наглядом родинного лікаря, а коли це неможливе, треба вдаватись до клініки чи безплатної лічниці бодай раз на місяць. Тим способом можна дитину вдержати при здоровлю, але якщо матір повинується приписам лікаря, котрий поучить її, як давати дитині соняшний купіль та порадить про відповідне харчування, щоб охоронити дитину від бігунки та інших недуг.

Достаточна скількість молока та соняшного світла пособляє будові зубів і костей, як теж ростові та здоровлю дитини.

Підчас літа дитину треба зодягати можливо якнайлекше, звичайно пеленка вистарчить. Найкраща пора на соняшний купіль надається підчас пізного ранку, як теж пізно пополудні, одначе не дозволяти на попечення. Іншу пору дня дитина повинна перебести в холодку, охоронена перед мушвою.

ФЛІС.

Він: — Прошу тебе, серденько, не говори до мене „мій солоденький", бо це мені пригадує цукрову недугу.

ЗНАЧІННЯ ТАБОРУ.

Кожний, хто пізнав красу та значіння таборовання, спішить, щоби прожити на вільній природі. Колись то думалось, що таборування є неприємним та повним невигод життям, що то значить спати на незручнім ліжку, ходити без жадної одежі та до того і без їжі. Але ті річі тимчасом мають велике значіння і мудрий таборянин потурбується все то добре залагодити.

Таборовання заховує в собі багато неоцінених можливостей, але також є звязаним з одним чи двома, а то й декількома небезпеками. Хто є добрим таборянином, той засвоїть собі все добре, а відкине все лихе.

Добрі річі є такі: чисте повітря, освіжаюча та оздоровлююча легені міць ліса, соняшний купіль, тіло скріплене вправами, відпочинок нервів та радість, що наступає, коли думка і тіло в належній гармонії.

Лихими є такі річі: небезпека ревматизму, коли хтось спить на землі у вогкій одежі, знесилення від неспання, коли хтось в ночі незручно одягнений або не має вигідного ліжка, вичерпання від хороби, коли зле чи невчасно годується.

Коли оборудовання табору належно впорядкене, коли розумно вибрано таборище та коли учасники знають основні правила таборування, тоді переконається кожний пластун з власного досвіду, що таборовання є найкращою річчю його життя та тим, що він буде згадувати з найбільшою радістю і тішитись найсмілившими надіями. Таборувати це значить — повернутись до дому з сильним і, здоровим тілом, ясною та щасливою думкою, з душею поглибленою та відданою через те, що принесе з собою досвід єднання з землею в товаристві інших хлопців з однаковими інтересами.

Колиж кожний таборянин вогку одіж зараз же переодягне, як лише перестане працювати, коли не буде спати безпосередньо на землі, а поставить своє ліжко на сухому місці та буде мати з собою досить теплого накриття, то не стане жадної небезпеки від простуди чи ревматизму. Бо завжди є розумно мати трохи теплої одежі в холодну або вогку погоду.

Також є добре ходити на прогульку з наперед означеною метою. Коли є табор постійно на певнім місці то є добре, коли йдете туди з метою студіювати дерева, птахів, квіти, навчитись куховарити і т. п., бо є не обхідним, щоби ви мали ясну уяву, як маєте провадити свої дні. Не піддавайтесь черезмірному байдакуванню.

Коли ваші очі та вуха відкриті, знайдете тут більше цікавих річей, ніж можете знаходити їх у своїм найближчім оточенню.

Можливо, що декому зміна життя в місці і в таборі буде занадто раптовою і він змушений буде до того звикати. Коли буде відчувати жаль за домом, нехай з тим змагається і в скорім часі буде вже відчувати себе старим таборянином. Бо безперечно є щось особливе в плюскоті озера, зелені дерев, шелестінню вітерця, у соняшній спеці в блакиті небосхилу, в світанні в лісі, в запахові їжі звареної на таборовому вогні та в таємницях таборової ватри, що привабить таборянина таки до себе.

А з тим всім приходить ота зосередженість і гармонія думки й мязів, яку мають лише люди природи, — („Пластові Вісти").

Ернест Томпсон Сетон.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З панахиди на інвалідів.

На Зелені Свята відправив о. І. Савчук в катедральнім соборі св. Володимира Великого панахиду за поляглих борців, а вечером згадав за наших героїв гром. Гр. Грицишин, перевівши при цьому збірку на інвалідів, яка принесла $10.12. Крім цього жертвували передше: гром. Ваврів $5, а гром. Гира $1. Разом вислано до Обєднання $16.12.

—o—

БЕЙОН, Н. ДЖ.

На інвалідів.

Належить до традиції в нашій громаді, щоб кожного року на Зелені Свята переводити в церкві збірку на наших інвалідів та відправляти панахиду за поляглих борців. Цього року не було такої збірки ні панахиди. Та свідомі громадяни подбали, щоб таки інваліди не потерпіли і зібрали для них $20.75, які вислано до краю через Обєднання. Жертвували по $2: П. Борис і В. Дзенковський; по $1: В. Мельничук, І. Борбела, А. Рейтар, Д. Липовий, А. Борбела, О. Лотоцький, М. Адамішин; по 50 ц.: П. Задорецький, С. Липа, В. Федорик, М. Сеник, Н. Путас, І. Готра, А. Бирич, В. Савран, П. Кудрик, Н. Хомин, А. Басараб, Т. Мартиник, І. Лабай, К. Гриник, М. Пахолок; по 25 ц.: С. Харинько, Ф. Повлович, Д. Павлишин, А. Балоний, М. Андрищак, С. Холтій, П. Жирий, А. Білінський, А. Дейнега.

М. Пахолок.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(58)

Коли могутня труба слона ось-ось мала вхопити Тарзана, він наче блискавка скочив у бік. Слон зі своїм важким тілищем не міг так скоро повертатися й у розгоні минув Тарзана. Та скоро він повернувся назад і пігнався за Тарзаном знову. Ще раз повторив цю саму штучку пан нетрів, продовжуючи своє життя знов на кілька хвилин.

Він знав дуже добре, що довго так продовжати не можна. Що цими маневрами він тільки ще більше озвірить слона. Тому він рішився попробувати іншої штучки, хоч може однаково безнадійної, як і перша. Він станув спокійно, мов вкопаний у землю й з острахом дивився слонові в вічі. Та це не помогло.

Слон ще раз кинувся на нього з очевидним наміром його роздавити. Ще раз кинувся Тарзан у бік. Та цей раз, коли знайшовся на боці слона, він наче вивірка скочив слонові на хребет. Слон дико заревів. Такої зухвалости він ще мабуть не бачив з роду. Скажено він закинув своєю трубою, щоб дістати зухвальця.

Одначе Тарзан відсунувся назад слонового тілища, так, що труба не могла його досягнути. Він хотів бодай хвилю так відпочити, щоб зранена та спаралізована нога хоч трошки могла відзискати силу. Одначе слон тепер кидався мов скажений. Він з цілої сили трясся, ставав дуба, підносив передні ноги.